

DOMOKOS ANDREA

Finkey Ferenc, a kálvinista büntetőjogász

Ferenc Finkey, the Calvinist Criminal Lawyer

Abstract: There is a strong Calvinist spirit in the professional work of all our Reformed Church criminal lawyers. Educating offenders, involving them in work, helping prisoners, helping and protecting those at risk played a primary role in their response to crime. Finkey's approach was in harmony with this tradition. He was convinced that without the involvement of the society, without the active help of the churches, there would be no effective crime prevention. He emphasized the importance of education, arguing that education is necessary not only for juvenile offenders but also for the adults. Following the North American "reformatory school", he called for establishing correctional institutions in Hungary, as many as possible.

Keywords: educating offenders, reformatory school, crime prevention, the church, Calvinist spirit

Összefoglaló: A kálvinista szellem érződik valamennyi református büntetőjogász elődünk szakmai munkásságán. A bűnelkövetők nevelése, munkába bevonása, a rabsegélyezés, a veszélyeztetettek segítése, védelme elsődleges szerepet játszott a bűnözésre való reagálásuk során. Finkey Ferenc is eszerint közelített a bűnöző emberhez. Meggyőződése volt, hogy a társadalom közreműködése, az egyházak aktív segítsége nélkül nincs hatékony bűnmegelőzés. A nevelés fontosságát hangsúlyozta munkáiban, meglátása szerint a nevelés mint büntetési cél nemcsak a fiatalkorúak, hanem a felnőttek esetében is szükséges. Az észak-amerikai „reformatory school” nyomán Magyarországon is szorgalmazta minél több javítóintézet létrehozását.

Kulcsszavak: bűnelkövetők nevelése, javítóintézet, bűnmegelőzés, egyház, kálvinista szellem

1. Bevezető gondolat

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Bűnügyi Tudományok Intézete mellett működik a Finkey Ferenc kutatóműhely, amelyet a bűnügyi tudományok „polihisztoráról”,¹ a református büntetőjogásról neveztünk el. Így

¹ KIRÁLY TIBOR: *Finkey Ferenc nézetei a büntető eljárási jogról*, büntetőjogásról = *Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: Szathmáry Béla, Sárospatak, 1995, 63–72.

akartunk tisztelni a nagyszerű professzor, koronaügyész, kúriai tanácselnök munkássága előtt, egyúttal azt a szakmai állásfoglalásunkat is kinyilvánítani, miszerint egyetértünk vele abban, hogy „*az elmélet és gyakorlat nem ellentétei, hanem próbakövei egymásnak*”.²

2. Protestáns értékek

A református egyház iskolaépítő egyház, a protestantizmus Magyarországon az iskolaépítéssel járt együtt. Az is jelzi a református kollégiumok és az itt tanított ismeretek rangját, elismertségét a korabeli Erdélyben, hogy Bethlen Gábor, Erdély református fejedelme nemesi címet adományozott azoknak, akik elvégezték a református kollégiumot.

„*Egészen páratlan az az erkölcsi, szellemi és anyagi erőfeszítés, amit iskolarendszere kiépítésére és fenntartására fordított*” – mondja Ravasz László püspök a református egyházzal.³ Megítélése szerint amit az oktatásért, művelődésért tettek, a magyar művelődéstörténet legragyogóbb lapjai közé tartozik. A protestáns művelődési eszmény a humanista egyetemességet, a nemzeti jelleget, a szabadságot hangsúlyozó volt, ezzel nagy szolgálatot téve a magyar közműveltségnek. A protestáns iskolákban mindig nagy gondot fordítottak arra, hogy a hazához való hűség, a közösségi munka szeretete szellemében neveljék a fiatalokat.⁴

Ez a szellem a református büntetőjogász elődök szakmai munkásságán is érződik, számukra a vallás erkölcsi nevelés, a közösségi munkára szoktatás kiindulópont volt a bűnelkövetőkkel való foglalkozás kapcsán. A bűnmegelőzésbe, a veszélyeztetett gyermekek védelmébe, a rabsegélyezésbe a társadalmat is igyekeztek bevonni, hangsúlyozva, hogy mindezek nem lehetnek kizárólag állami feladatok. Az egyházak, civilszervezetek szerepét éppolyan fontosnak tartották a patronage, az utógondozás során, mint az államét.

3. Finkey munkásságáról

A magyar reformátusság sokat köszönhet a Finkeyeknek, ahogy Horváth Tibor fogalmaz: a Finkey család a „*XVIII–XIX. század során számos nagyműveltségű lelkipásztort, papot adott a magyar kultúrának*”.⁵ Amikor maga Finkey 1940-ben áttekintést ad nagy ívű pályájáról, összegzi ars poeticáját, amely szerint szakmai útját, „*az örök erkölcsi értékek*

² FINKEY Ferenc: *A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve*. Olvastatták a Magyar Tudományos Akadémia 1909. március 8-iki ülésén, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1909, 4.

³ RAVASZ László: *Emlékezéseim*. A Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1992.

⁴ SPOSS Árpád: *Tanítóképzés a Bethlen-kollégiumban századunk első felében = A Bethlen-kollégium emlékkönyve*, Nagyenyed–Kolozsvár, Budapest, 1995, 124–138.

⁵ HORVÁTH Tibor: *Finkey Ferenc emlékére = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995, 11–24.

tisztelete, a tudomány és az ifjúság szeretete és édes magyar hazánknak és szeretett egyházamnak buzgó szolgálata” kísérette végig.⁶

A közösség szerepe alapvető fontosságú a református büntetőjogász számára, a társadalmi megítélést hangsúlyozza az erkölcsi elvek alakulása, a jogalkotás vagy éppen a bűnmegelőzés kapcsán is. „[...] méltán hívja fel a társadalom figyelmét arra, hogy a bűnözés leküzdésében vegye ki a maga részét, vagyis a társadalom igyekezzék az önhibája által ejtett sebeket orvosolni s az államnak a bűnözés leküzdésére irányuló akciójában minden erejével segítségére siessen s azt anyagi erővel, és egyleti, testületi tevékenység útján támogassa e közérdekű s emberbaráti munkában”.⁷

Egész szakmáját a humanizmus eszméje lengte át, mindig a jóra, a javításra, az erkölcsösség és az igazság győzelmére törekedett, azt tanította. 1902-ben jelentette meg büntetőjogi tankönyvét, amely még négy kiadást ért meg, és a korabeli szakma is nagy elismeréssel szólt róla.⁸ E műve második kiadásában írja a büntetőjogról, hogy „[...] egyfelől a fennálló jogi és állami rend egyik legerősebb és legfontosabb oszlopa, másfelől a mindenkori társadalom erkölcsi felfogásának, művelődési, fejlettségi színvonalának egyik tükrös társadalompolitikai eszméinek, törekvéseinek egyik gócpontja”.⁹ Az 1905-ös tankönyvben megkülönbözteti a büntetendő cselekményt a vallási büntőtől, az erkölcstelenségtől, a fegyelmi vétségtől, a magánjogi vétségtől.¹⁰ A büntetőjog alapelveiként határozza meg az igazságosságot, a szükségességet, a hasznosságot, a célszerűséget egyaránt. A büntetés céljaként pedig a megtorlást és a megelőzést egyenértékűként jelöli meg. „A büntetés célja eszerint általánosságban egyfelől az elkövetett büntetendő cselekmény jogi megtorlása, másfelől a jövőben várható hasonló tettektől úgy az egész közönségnek, mint a büntetéssel sújtottaknak visszatartása.” Egyetért a kor uralkodó vezéreszméivel, amelyek „a megtorlás és a megelőzés, vagyis az egyéni felelősség és a társadalmi védekezés, az egyénítés és az emberiség”.¹¹ A büntetőjogi barbarizmus helyett a humanizmus elvét vallotta a büntetőjogban.¹²

Oktatott a Sárospataki Jogakadémián, a Kolozsvári Egyetem Jogi Karán, a Pozsonyi Egyetem Jogi Karán. Szegeden a Kolozsvárról átköltöztetett egyetemen tanított büntető eljárásjogot, pönológiát, kriminalisztikát és büntetőjogi szemináriumokat is tartott.

1908-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1929-ben rendes, majd 1940-ben tiszteleti tagjává választotta.

1935-től nyugdíjba vonulásáig, 1940-ig koronaügyész volt. Ezt a tisztelet csak püspöke, Ravasz László rábeszélésére fogadta el. Koronaügyészként a Szálasi-perben is eljárta. Györgyi Kálmán a vádbeszédéből idéz: „A legjelentősebb súlyosító körülmény nézetem szerint az, hogy a vádlott hazafias rajongás leplebe burkolta a maga féktelen ambícióját.”¹³

⁶ Szemelvények Dr. Finkey Ferenc ny. koronaügyész, tisztt. egyetemi tanár kisebb szakdolgozataiból 1890–1940, Budapest, 1940, 17.

⁷ FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Budapest, 1905, 469.

⁸ FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Budapest, 1902.

⁹ FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve. Átdolgozott és bővített második kiadás*, Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1905, 6.

¹⁰ *Uo.*, 211.

¹¹ *Uo.*, 51.

¹² *Szemelvények...*, i. m., 17.

¹³ GYÖRGYI Kálmán: *Adalékok Finkey Ferenc koronaügyészi működéséhez = Dr. Finkey Ferenc Emlék-könyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995, 99–124.

4. 1909-es akadémiai székfoglalója

Balogh Jenő és Wlassics Gyula ajánlásával választotta levelező tagjai közé a Magyar Tudományos Akadémia. 1909. március 8-án olvasta fel székfoglaló értekezését *A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve* címmel. Így ajánlották professzor társai: „Ez idő szerint Finkey Ferenc az egyetlen az élő magyar büntetőjogászok közt, aki az anyagi és alaki büntetőjog egész rendszerét, valamint a börtönügyet és a büntetési rendszert önálló nagyobb munkákban kimerítően feldolgozta. Mindkét terjedelmes tankönyve¹⁴ igen becses és igen használt tankönyvünk.”¹⁵

Elfogadja azt az elméletet, mely szerint minden büntetendő cselekmény egyúttal erkölcsstelen is. „[...] minden büntetendő cselekmény, mint a fennálló közhatalom ellen kiadott szabályokkal ellenkező, mint törvény- és kötelességellenes magaviselet (állampolgári kötelességszegés) az erkölcsstan szabályaiba is ütközik, vagyis többé-kevésbé erkölcsellenes is”.¹⁶ Az erkölcs alatt az emberi fogalmat érti, nem a metafizikai meghatározást: „valamely társadalom általános meggyőződését, közfelfogását a jóról, a helyesről, igazságról, vagyis a jó, szép és nemes eszméről s így az erkölcs és az erkölcsstenség fogalmát sem tekintem öntörvényű, abszolút, változhatatlan fogalomnak”.¹⁷ Ebből fakadóan a büntetőjog mindig erkölcsi célt tart szeme előtt, „a büntetéssel egyfelől az emberi igazság eszméjének kíván eleget tenni, másfelől a büntetett erkölcsi vagy társadalmi javítását s ezzel a büntettek okainak megszüntetését, a bűnözés kisebbitését” igyekszik elérni.¹⁸

5. A nevelés fontosságáról

Finkey a bűnmegelőzés fontosságát mindig hangsúlyozta, a gyermekvédelmet, kol-dusmenhelyeket, a rabsegélyezést, a javítóintézeteket olyan intézményeknek gondolta, amelyek megelőzhetik a bűnt és feleslegessé tehetik a büntetést. 1905-ben áttekintette a hazai javítóintézeteket, az aszódit, a kolozsvárit, a székesfehérvárit, a kassait és a rákospalotait. Ekkor a javítóintézetek feladata „a növendékek komoly munkásságra, jóviseletre és polgári erkölcsökre” való szoktatása volt.¹⁹ Rendes akadémiai székfoglalójában a

¹⁴ Itt az 1899-ben Budapesten megjelent *A magyar büntető eljárás tankönyve* című és később átdolgozott, illetve az 1902-ben Budapesten kiadott *A magyar büntetőjog tankönyve* című és később átdolgozott két munkájára utalnak. Finkey azt vallotta, hogy a tankönyvnek tudományos műnek kell lennie, egyúttal azonban célja a tételes büntetőjog „tanító modorban való ismertetése” is. Mindez *A magyar büntetőjog tankönyve* második, 1905-ös kiadásának Előszavában olvasható (III. o.)

¹⁵ TARI Ferenc: *Az időszzerű Finkey = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk.: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995, 77–96.

¹⁶ FINKEY: *A jogtalanság...*, i. m., 41.

¹⁷ *Uo.*, 42.

¹⁸ *Uo.*, 32.

¹⁹ FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve. Átdolgozott és bővített második kiadás*, Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1905, 472.

Csemegi-kódex I. Büntetőnovelláját is méltatja a fiatakorúak büntetőjogára figyelemmel. „Míg 1908-ig mindössze 980 fiatakorút tudtunk elhelyezni [...] javító-intézetben, 1914-ben már 3200 férőhely állott a bíróságok rendelkezésére a nagy buzgalommal kibővített régiek és az újonnan szervezett javítónevelő-intézetekben.”²⁰

„A nevelés, mint büntetési cél, nemcsak a fiatakorúakra, hanem a felnőtt büntetésekre is kívánatos és szükséges”²¹ – ezt a gondolatát *Büntetés és nevelés* című munkájában fejti ki. Feltételezi, hogy a bűnelkövetők nagyobb része a kellő, a gondos nevelés hiánya miatt, vagy éppen a teljes elhanyagolás miatt vált bűnözővé. Ezért az államnak kell pótolni, amit a szülők elmulasztottak. Nevelés alatt nem pusztán az értelem fejlesztését, az ismeretekre való tanítást érti, hanem az erkölcsi fejlesztést, a jellem helyes irányú alakítását is.²² Az erkölcsi nevelés első mozzanata a felhívás a helyes (erkölcsös) viselkedésre, a helytelen (erkölcstelen), jogtalan vagy éppen büntetendő cselekménytől való tartózkodásra. A második lépés a hasznos foglalkozásokra való rászoktatás, amellyel egyúttal gátat szabnak a helytelen viselkedésnek. A harmadik lépcső „az akarat nevelése”.

A büntetés Finkey szerint csak alaki értelemben megtorlás, „lényege, tartalma ellenben egyfelől fenytetés, azaz bizonyos érzéki, anyagi vagy erkölcsi kellemetlenséggel sújtás, másfelől bűnhődés, vagyis az elitelt egyén felemelése, a bűnösségtől való megtisztulása. A büntetés mindig sújt, de egyúttal felemel”.²³ A fiatakorú bűnelkövetőkkel szemben bármilyen szankció célja mindig a javító, helyesen átalakító nevelés (reformation). Amennyiben szabadságvesztés a büntetésük, annak célja is mindig a nevelés, a jellem helyes irányú alakítása.²⁴

6. Észak-amerikai tanulmányútja

1911-ben az Egyesült Államokban tett tanulmányútjáról és a washingtoni nemzetközi börtönügyi kongresszusról tartott beszámolót az Akadémián.²⁵ Míg Tóth Lőrinc idejében az 1885-ös III. Nemzetközi Börtönügyi Kongresszus valóban elsősorban a büntetés-végrehajtás aktuális problémáira fókuszált,²⁶ addig Finkey 1910-es washingtoni látogatásán a VIII. Nemzetközi Börtönügyi Kongresszus már általánosabb kérdésekkel is foglalkozott négy szakosztályában. Az egyik szakosztály maradt a börtönügyi kérdéseknél. Volt olyan osztály, amely a büntetőjog-alkotás, másik szakosztály a megelőzés és további szakosztály a gyermek- és fiatakorú büntetettek ügyét tárgyalta.²⁷ A megelőzés fontosságára hívja fel a figyelmet: „Ez új vezéreszme diadalát jelenti a gyermekvédelem

²⁰ FINKEY Ferenc: *A börtönügy haladása az utolsó száz év alatt*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1930, 34.

²¹ FINKEY Ferenc: *Büntetés és nevelés*, Budapest, 1922.

²² *Uo.*, 83.

²³ *Uo.*, 93.

²⁴ *Uo.*, 94.

²⁵ FINKEY Ferenc: *Az északamerikai büntetőjog mai vezéreszméi és reformintézményei*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1911.

²⁶ DOMOKOS Andrea: *Egy református büntetőjogász portréjához: Tóth Lőrinc*, *Jogtörténeti Szemle*, 2017/4, 16–21.

²⁷ FINKEY Ferenc: *Az északamerikai...*, i. m., 6.

és a fiatalok büntetéseinek javító nevelésének céltudatos felkarolása s a büntetőjog, illetőleg a közigazgatás külön ágává kiépítése is az összes kultúr államokban.” Ugyanitt írja, hogy a „legbölcsőbb és leggyakorlatiasabb társadalomvédelem” az elhagyatott és erkölcsi romlásnak kitett gyermekek megmentése, a bűnözőréteg utánpótlásának a megakadályozása.²⁸

Tanulmányútján az amerikai pragmatizmus sikerességét dicséri: „Míg itt Európában rendszerint óriási tudományos tollháborúk vezetnek be, illetőleg készítik elő az új intézményeket”, addig Amerikában a gyakorlati szakemberek megvalósítják az adott intézményt, és utóbb magyarázza a tudomány annak elveit.²⁹

7. A Reformatory, a Probation és a Juvenile Court intézményeiről ír lelkesen

A Reformatory school javító-nevelő intézet „reformáló” intézet. Ahogy az elnevezésből is kitűnik, ez az intézet az átalakítás feladatát vállalja fel. „Az elitétlén egyén teljes újjáalakítását, testi, értelmi és erkölcsi újjászületését tekinti céljául, a testi, értelmi és erkölcsi neveléssel, az új emberré faragással foglalkozik.”³⁰ A reformatory rendszer alapelvei a következők voltak:

1. Senkit nem tekintettek javíthatatlannak.
2. A büntetés ne csak elrettentő hatású, az osztó igazságot szolgáló legyen, hanem tegyen komoly kísérletet a bűnöző megjavítására is.
3. A javítás eszközei: a vallásos és erkölcsi tanítás, a szellemi és testi nevelés, valamint a munkára szoktatás.
4. Mindezen feladatok ellátása nem történhet meg rövid idő alatt, így hosszú távú javító-nevelő munkában gondolkodtak.
5. A javító-nevelő munka megkívánja pártfogó felügyelő igénybevételét, az ő odafigyelése, gondoskodása nélkül nem érhető el siker.³¹

A Probation nem más, mint a próbára bocsátás rendszere, amikor is a próbaidő alatt tanúsított magatartás függvénye lesz az, hogy a bűnelkövető kap-e büntetést vagy nem. Ez az intézmény is a pártfogó felügyelő segítő közreműködése mellett működik. A korabeli USA-ban a kisebb vétséget elkövető fiatalok vagy akár felnőtt büntettek esetében alkalmazták. Finkey hangsúlyozza, hogy az USA-ban sok büntetőjogi intézmény alapja civil kezdeményezésből fakad. Így volt ez a próbára bocsátás esetében is, ahol R. Cook és barátja, M. Augustus vállalták Massachusettsben a fiatal bűnelkövetők felügyeletét. A sikeresen bevált kísérletet végül a törvényhozás is szentesítette.³² A pártfogó felügyelő szerepét úgy képzelték ebben az időben, mint egy jóindulatú tisztviselőt, aki lényegében

²⁸ Uo., 7.

²⁹ FINKEY Ferenc: *Az északamerikai büntetőjog mai vezéreszméi és reformintézményei*, Magyar Tudományos Akadémiai Értekezés, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1911, 14.

³⁰ Uo., 37.

³¹ Uo., 51.

³² Uo., 54.

apaként viselkedik, és jó útra tereli a megbotlott fiút. A cél egyértelműen az, hogy a fiatal bűntettes ne kerüljön fogházba, hanem maradjon szabad, és ezalatt tanuljon meg beilleszkedni a társadalomba. A mai nemzetközi dokumentumok ugyanezt a kívánalmat fogalmazzák meg, a szabadságelvonás legyen a legutolsó lépcső, amelyet fiatalkorú bűnelkövetőnél alkalmaz az állam.

A Juvenile Court, azaz a fiatalkorúak bírósága Finkey szemében rendkívül előremutató példa: „*Legbecsebb és bizonyára sokáig maradandó érdeme lesz az északamerikai büntetőjognak, hogy a fiatalkorúakkal való büntetőjogi elbánást teljesen új alapokra fektette.*”³³ A fiatalkorúak bírósága is társadalmi kezdeményezésből nőtte ki magát. A chicagói Women’s Club és különböző gyermekvédelmi társulatok javasolták a létrejöttét.³⁴ Hasting Hart a fiatalkorúak bíróságának két alapelvét rögzítette. Az egyik a gyermek megbecsülése, a másik a fiatalkorúak esetében a megtorlás háttérbe szorítása.³⁵

A washingtoni Börtönügyi Kongresszus, amelyen Finkey részt vett, a következő megállapításokat tette a fiatalkorúak büntetőjogáról:

1. A fiatalkorú nem vethető alá a felnőtt büntető eljárásnak.

2. Az eljárás alapelvei:

A fiatalkorúak ügyében eljáró tisztviselők a pszichológiában jártasak kell legyenek.

A pártfogó felügyelők segítik a fiatal bűnelkövetőket.

A fiatalkorúak letartóztatása kerülendő.

3. A fiatalkorú bűnelkövetők ügyeiben eljáró hatóságok egyúttal az elhagyott és bántalmazott gyermekek ügyeivel is foglalkoznak.³⁶

Meggyőződése volt, hogy az észak-amerikai börtönügy és büntetőjog tanulmányozása szükséges és elengedhetetlen azok számára, akik a büntetőjog XX. század eleji fejlesztését, haladását munkálni kívánják. Az 1908-as Novella új intézményeinek megerősítését látja benne: „*A próbára bocsátás, a fiatalok bírósága, a javító nevelőintézetek új szervezete, amelyeket részben egyenest Észak-Amerikából ültettünk át, részben az ottani minták figyelembevételével reformáltunk s melyek a magyar és az észak-amerikai büntetőjog rokonságát megteremtették, a mi új reformintézményeink helyessége és gyakorlatiassága még tisztábban és határozottabban áll előttem amerikai utam után, mint eddigelé.*”³⁷

8. A református Finkey

Reformátusként is aktív volt, Sárospatakon presbiterként működött, az alsózempléni egyházmegyében, majd a tiszáninneni egyházkerületben világi aljegyző volt. 1913-ban Sárospatakon látott napvilágot *A tiszáninneni ref. Egyházkerület érvényben levő*

³³ *Uo.*, 69.

³⁴ *Uo.*, 60.

³⁵ *Uo.*, 66.

³⁶ *Uo.*, 68.

³⁷ *Uo.*, 71.

szabályrendeletei és elvi jelentőségű határozatai című összeállítás. A *Sárospataki Református Lapok*ban nagyszámú egyházjogi és egyházi természetű cikket jelentetett meg.

Reformátusként természetes volt számára a közösségi életben való mindennapos részvétel. „*Mindig ott voltam a városháza öreg termeiben rendezett jogászbálokon és a lelkünkhöz tapadt főiskolai imateremben rendezett ifjúsági ünnepeken.*”³⁸ Azt is vallotta egyúttal, hogy a hagyományok őrzése szellemi kötelessége a tudós embereknek. 1916-os leveléből, amelyet a volt sárospataki diákokhoz intézett, ez az üzenet egyértelműen kiolvasható. A felhívás hátterében az állt, hogy felmerült a sárospataki főiskola áthelyezésének ötlete. Így ír levelében Finkey: „*Azt hiszem, mindnyájunkat, akik a sárospataki főiskolát valljuk igazi 'anyaiskolánk'-nak, akik ott szívtuk magunkba – több-kevesebb ideig – a tudományok elemeit, a későbbi életpályánkhoz nélkülözhetetlen szellemi és erkölcsi javakat s ott esküdtünk fel a haza és a tudomány szeretetére és szolgálatára, mindnyájunkat felrázott, szinte kizavart mindennapi munkakörünkből s a mai rendkívüli idő gondjaiból, bajaiból a főiskola akadémiájának áthelyezését kérő akadémiai-széki indítvány.*”³⁹

Halála előtt arra kérte barátait, ismerőseit, hogy ha eljön a búcsú ideje, a koszorújára fordítandó összeget a sárospataki diáksegély alapjára utalják át.

9. Zárógondolat

Az állam valamennyi feladata ellátása során figyelembe kell hogy vegye a társadalom erkölcsait, érdekeit, a közösség javát. Ezt legegyszerűbb úgy megvalósítani, ha be is vonja a társadalmat, a civil szerveződések, kisközösségek, egyházi intézmények a feladatok kitűzésének és megvalósításának folyamatába. A társadalom pedig közvetíti a társadalmi erkölcsöt az állam, illetve a jogalkotó felé. Finkey magánemberként, egyetemi tanárként, koronaügyészként és kúriai tanácselnökként egyaránt a protestáns etika erkölcsi szabályai szerint igyekezett a társadalmat, amelyben élt, jobbra, igazságosabbá tenni.

Irodalomjegyzék

1. DOMOKOS Andrea: *Egy református büntetőjogász portréjához: Tóth Lőrinc*, Jogtörténeti Szemle, 2017/4.
2. GYÖRGYI Kálmán: *Adalékok Finkey Ferenc koronaügyi szakmai működéséhez = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995.
3. FINKEY Ferenc: *A börtönügy haladása az utolsó száz év alatt*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1930.

³⁸ Finkey szavait idézi KÓHALMI László: *Égető sebek. Emléksorok Finkey Ferencről, a büntetésvégrehajtási jogtudomány atyjáról*, Börtönügyi Szemle, 2000/4, 111–116.

³⁹ FINKEY Ferenc: *Felhívás a volt pataki diákokhoz*, Zempléni Múzsza, 1916. Sajtó alá rendezte BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, http://www.zemplenimuzsa.hu/03_4/finkey.htm (letöltés ideje: 2021. 01. 20.)

4. FINKEY Ferenc: *A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve*. Olvastatott a Magyar Tudományos Akadémia 1909. március 8-iki ülésén, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1909.
5. FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*, Budapest, 1902, 1905.
6. FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve. Átdolgozott és bővített második kiadás*, Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1905.
7. FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőperjogi tudomány háromezredados fejlődéstörténete 1619–1914*, Sárospatak, 1948, kiadta a Jogászok a Kultúráért Alapítvány, 2000, szerk: SZATHMÁRY Béla
8. FINKEY Ferenc: *Az északamerikai büntetőjog mai vezéreszméi és reformintézményei*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1911.
9. FINKEY Ferenc: *Büntetés és nevelés*, Budapest, 1922.
10. Finkey Ferenc: *Felhívás a volt pataki diákokhoz*, 1916. Zempléni Múzsza, Sajtó alá rendezte Bolvári-Takács Gábor.
11. HORVÁTH Tibor: *Finkey Ferenc emlékére = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995.
12. KIRÁLY Tibor: *Finkey Ferenc nézetei a büntető eljárási jogról büntetőjogásról = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995.
13. KÖDÖBÖCZ József.: *Finkey Ferenc élete és munkássága 1870–1949*, Felsőmagyarországi Kiadó, Miskolc–Sárospatak, 1995.
14. KÖHALMI László: *Égető sebek. Emléksorok Finkey Ferencről, a büntetésvégrehajtási jogtudomány atyjáról*, Börtönügyi Szemle, 2000/4, 111–116.
15. NAGY Ferenc: *Gondolatok Finkey Ferenc egykori szegedi egyetemi tanárról és anyagi büntetőjogásról = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995, 27–44.
16. RAVASZ László: *Emlékezéseim*. A Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1992.
17. SIPOSS Árpád: *Tanítóképzés a Bethlen-kollégiumban századunk első felében = A Bethlen-kollégium emlékkönyve*, Nagyenyed–Kolozsvár, Budapest, 1995.
18. TARI Ferenc: *Az időszerű Finkey = Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, szerk: SZATHMÁRY Béla, Sárospatak, 1995.

Források

1. http://www.zemplenimuzsa.hu/03_4/finkey.htm